

Demografi og overordnede utviklingstrekk

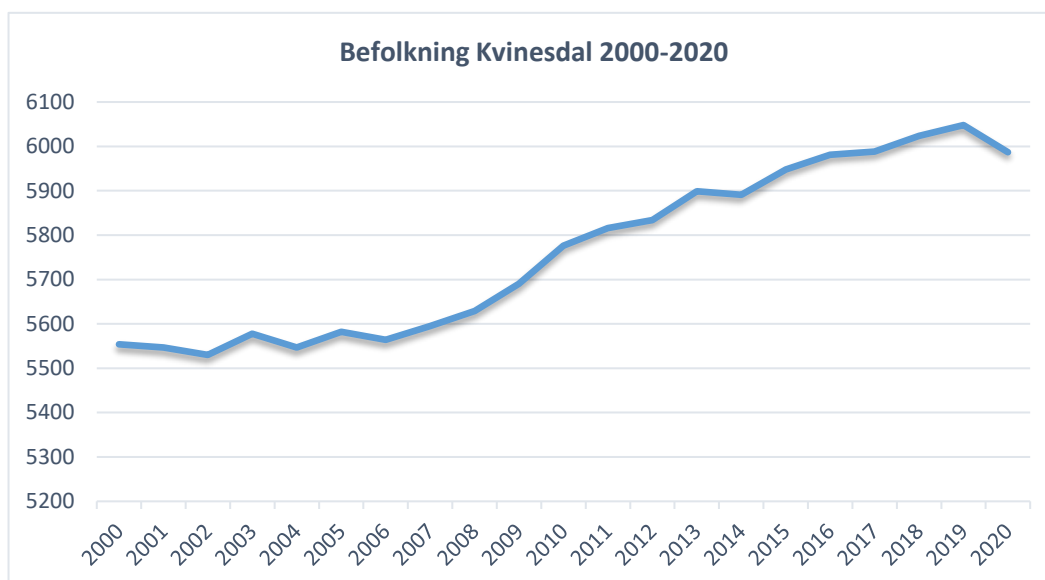
GRUNNLAGSDOKUMENT KOMMUNEPLANENS
SAMFUNNSDEL – KVINESDAL 2040
SEKTOR FOR SAMFUNNSUTVIKLING

Innhold

1. Befolkningsutvikling – Utviklingstrekk.....	2
2. Alder, kjønn og sivilstand	6
3. Husholdninger.....	8
4. Bolig- og fritidsboliger og andre bygg.....	9
5. Befolkningsframskrivninger	13

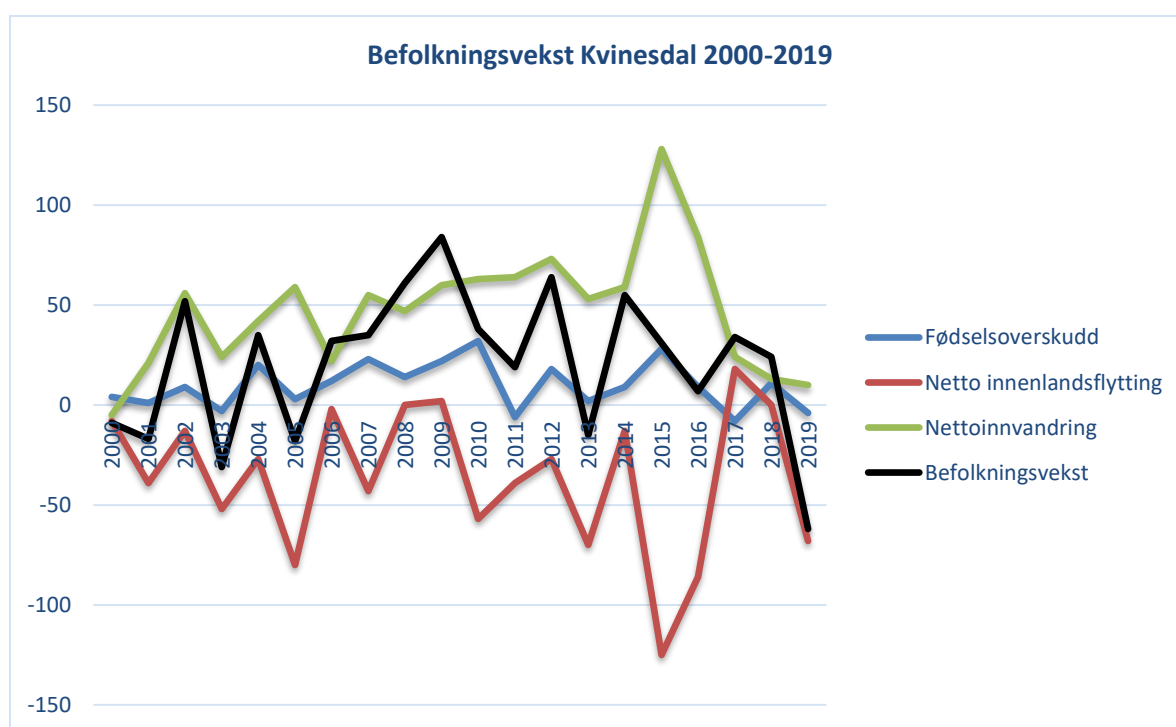
1. Befolkningsutvikling – Utviklingstrekk

Per 1. januar 2020 hadde Kvinesdal kommune 5987 innbyggere. Det tilsier en befolkningstetthet på 7 innbyggere per km². Grafen i figur 1.1 viser hvordan folketallet i Kvinesdal har endret seg siden starten av år 2000. I løpet av de siste 20 årene har innbyggertallet vokst med om lag 7,8 %.

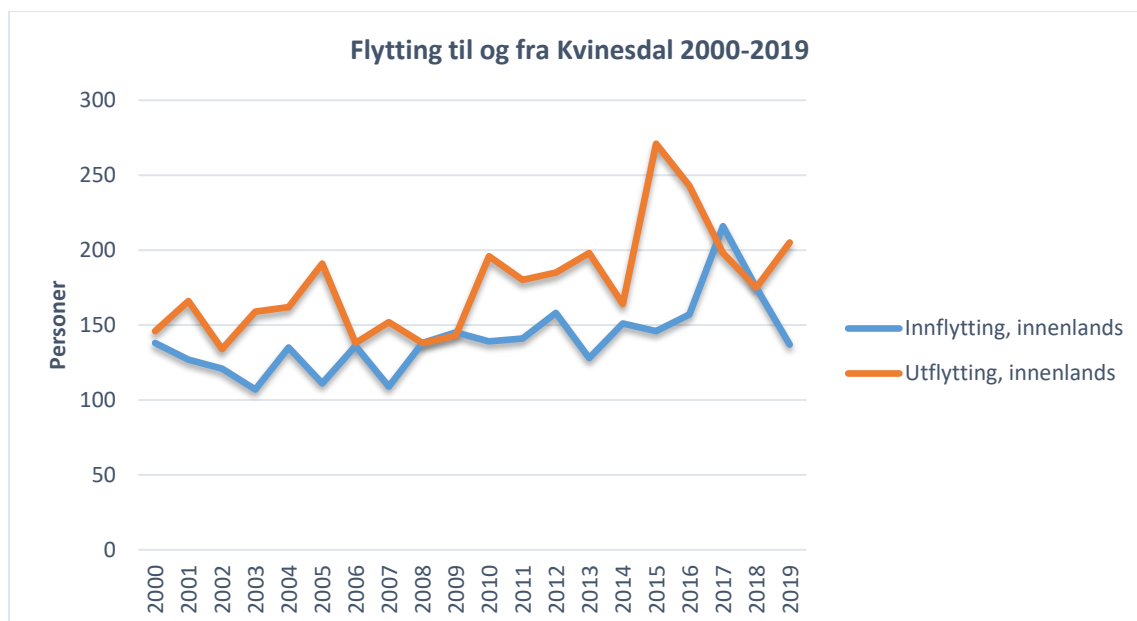
Figur 1.1: Folketall Kvinesdal 2000-2020, per 1. januar (kilde SSB).

Befolkningsveksten i perioden 2000-2019 skyldes i hovedsak innvandring fra utlandet og i noen grad fødselsoverskudd, se figur 1.2. I årene med befolkningsnedgang har flere flyttet fra kommunen til andre kommuner. Utflyttingen har vært større enn innvandringen fra utlandet. I 20-årsperioden har vært seks år med negativ befolkningsvekst. Sist i 2019.

Figur 1.2: Befolkningsvekst Kvinesdal 2000-2019 (kilde SSB).

I perioden 2000-2019 har det gjennomgående vært flere som har flyttet fra kommunen enn til; negativ netto innenlands flytting. Unntaket har vært årene 2008, 2009 og 2018 hvor det var balanse mellom inn- og utflytting og året 2017, der innflyttingen var større enn utflyttingen, se figur 1.3.

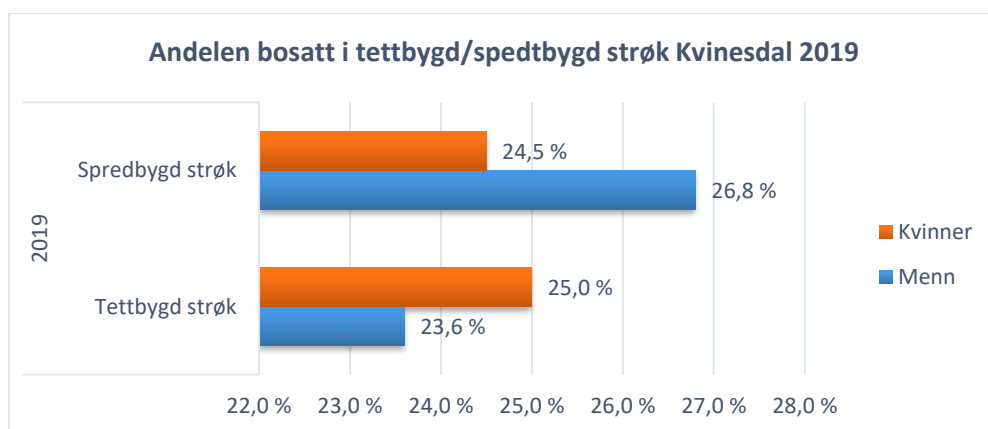

Figur 1.3: Flytting til og fra Kvinesdal 2000-2019 (kilde SSB).

I følge Agdertall 2019 er det få kommuner i Agder som over tid opplever stabil innenlands tilflytting, og disse ligger i hovedsak i Kristiansandsregionen og Arealdalsregionen.

Et generelt trekk ved befolkningsutviklingen i Norge er sentralisering; at byene, kommunesentrene og tettstedene vokser, så godt som uavhengig av utviklingen i den enkelte kommune som sådan. Befolkningsveksten kommer der det bor mest folk fra før. Denne utviklingen ser vi også i Europa.

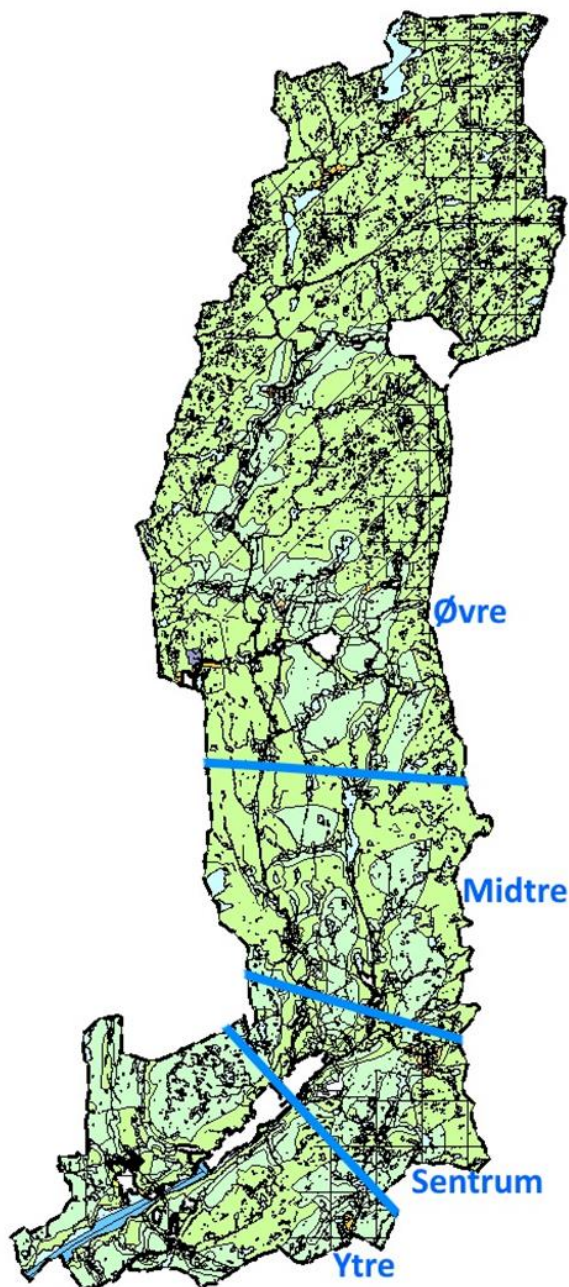
51,2 % av befolkningen i Kvinesdal var i 2019 bosatt i spredtbygd strøk, mens andelen bosatt i tettsteder var på 48,6 %. Det var 11 personer eller 0,2 % av befolkningen som ikke var fordelt, altså ukjent. Figur 1.4 viser tilsvarende bosetting fordelt på kjønn.

Figur 1.4: Andelen bosatt i tettbygd og spredtbygd strøk fordelt på kjønn Kvinesdal 2019 (kilde SSB).

I 2019 var andelen av innbyggerne bosatt i kommunesenteret Liknes¹ 42,2 %. I perioden fra 2015 til 2019 var den samlede befolkningsveksten i Liknes ca. 3,6 %. Befolkningsveksten for kommunen i tilsvarende periode var på om lag 1,7 %.

Utviklingen med at befolkningsveksten først og fremst kommer der det bor mest folk fra før, kan vi se igjen når vi ser på endring i befolkningsveksten fordelt på grunnkretser i tidsrommet 2015-2020.

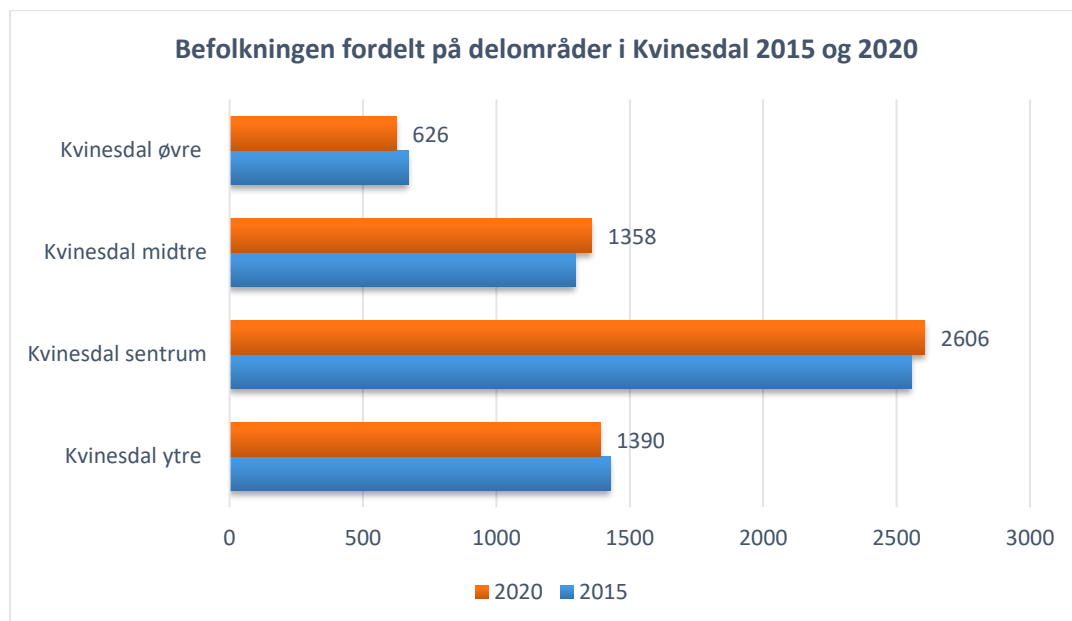

Grunnkrets	Befolknings- vekst %, 2015-2020
Kvinesdal ytre	-2,59
Feda vest	1,19
Feda øst	-8,95
Øye ytre	-12,71
Øye øvre	19,23
Egeland ytre	-1,30
Førland	8,16
Åse	-9,52
Oppofte	-2,00
Kvinesdal sentrum	2,00
Gullestad	14,29
Faret	1,90
Liknes	9,45
Utsikten	16,13
Øvre Egeland	5,51
Åmodt	-3,21
Kvinesdal midtre	4,78
Træland	-1,71
Rafoss	13,58
Gjemlestad	9,88
Moi	7,63
Haugland	-7,10
Røynestad	2,82
Storekvina	8,67
Senland	0,91
Kvinesdal øvre	-6,57
Helle	-1,94
Veggeland	-4,71
Fjotland	-5,62
Kvinlaug	-13,02
Lindfjell	13,11
Knaben gruver	-18,92

Tabell 1.1: Befolkningsvekst fordelt på grunnkretser 2015-2020 Kvinesdal (kilde SSB).

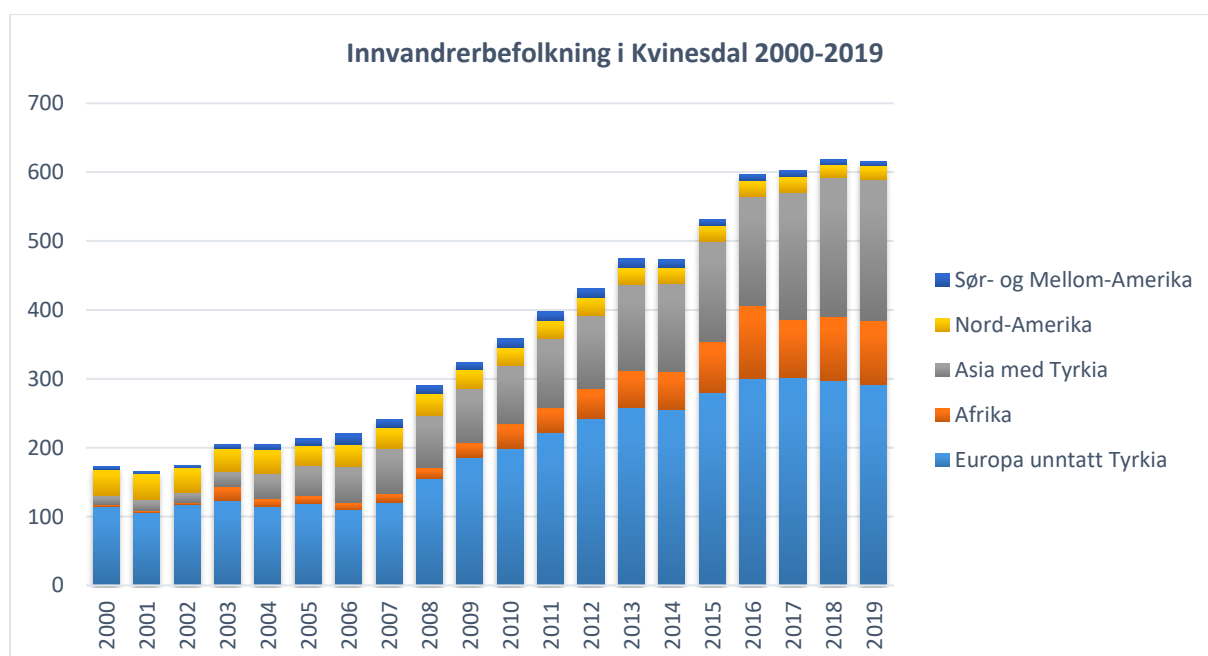
¹ SSBs tettstedsdefinisjon: En hussamling skal registreres som tettsted dersom det bor minst 200 personer der. Avstanden mellom husene skal normalt ikke overstige 50 meter, men for noen arealkrevende bygningstyper – som boligblokker, industribygg, kontor/forretningsbygg, skoler, sykehus osv. – kan avstanden økes til 200 meter. Tilgrensende bebygde og opparbeidede områder, som parker, idrettsanlegg og industriområder, skal være del av tettstedet. Husklynger med minst 5 næringsbygninger eller 5 boligbygninger tas med inntil en avstand på 400 meter fra tettstedskjernen.

Befolkningen fordelt på delområder sammensatt av grunnkretser for årene 2015 og 2020 fremgår av figur 1.5.

Figur 1.5: Befolkningen fordelt på delområder bestående av grunnkretser, Kvinesdal, (kilde SSB).

Per 1. januar 2020 utgjorde innvandrerbefolkningen 9,8 % av kommunens befolkning, hvorav 4,7 % menn og 5,1 % kvinner. På landsbasis utgjorde innvandrerbefolkningen 14,7 % (kilde IMDI). Sammensetning og endring i innvandrerbefolkningen i kommunen i perioden 2000-2019 fremgår av figur 1.6.

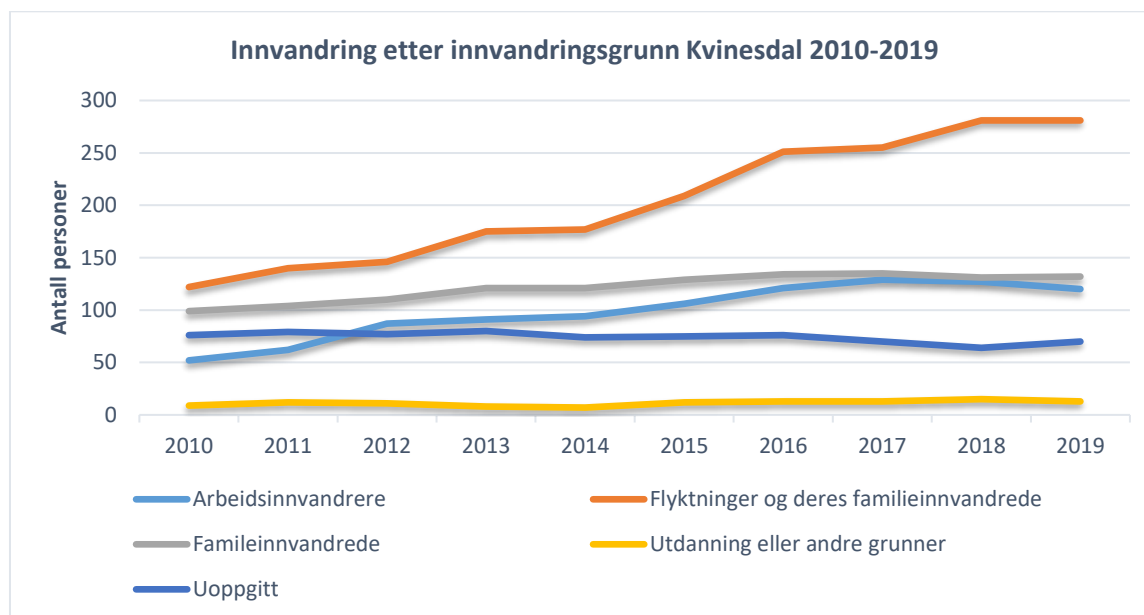

Figur 1.6: Innvandrerbefolkningen Kvinesdal 2000-2019 (kilde SSB).

Omtrent halvparten av befolkningen med innvandrerbakgrunn har sin opprinnelse i Europa. I 2019 var det mennesker fra Tyskland som utgjorde den største andelen blant disse, deretter Nederland og Polen. I den samlede innvandrerbefolkningen i Kvinesdal i 2019 var det

mennesker med bakgrunn fra Eritrea som utgjorde den største andelen med 1,16 % av befolkningen, deretter Syria med 1,06 % (kilde SSB og IMDI).

Figur 1.7 viser at arbeidsinnvandringen økte mest fra 2011 til 2012 for der igjen å gjøre et lite hopp fra 2015 til 2016. Andelen innvandrere med flyktningebakgrunn gjorde et hopp fra 2014 til 2016, og flatet ut de to siste årene i perioden 2010-2019. Andelen familieinnvandrede har holdt seg på et stabilt nivå i perioden.

Figur 1.7: Innvandring til Kvinesdal etter innvandringsgrunn 2010-2019 (kilde IMDI).

2. Alder, kjønn og sivilstand

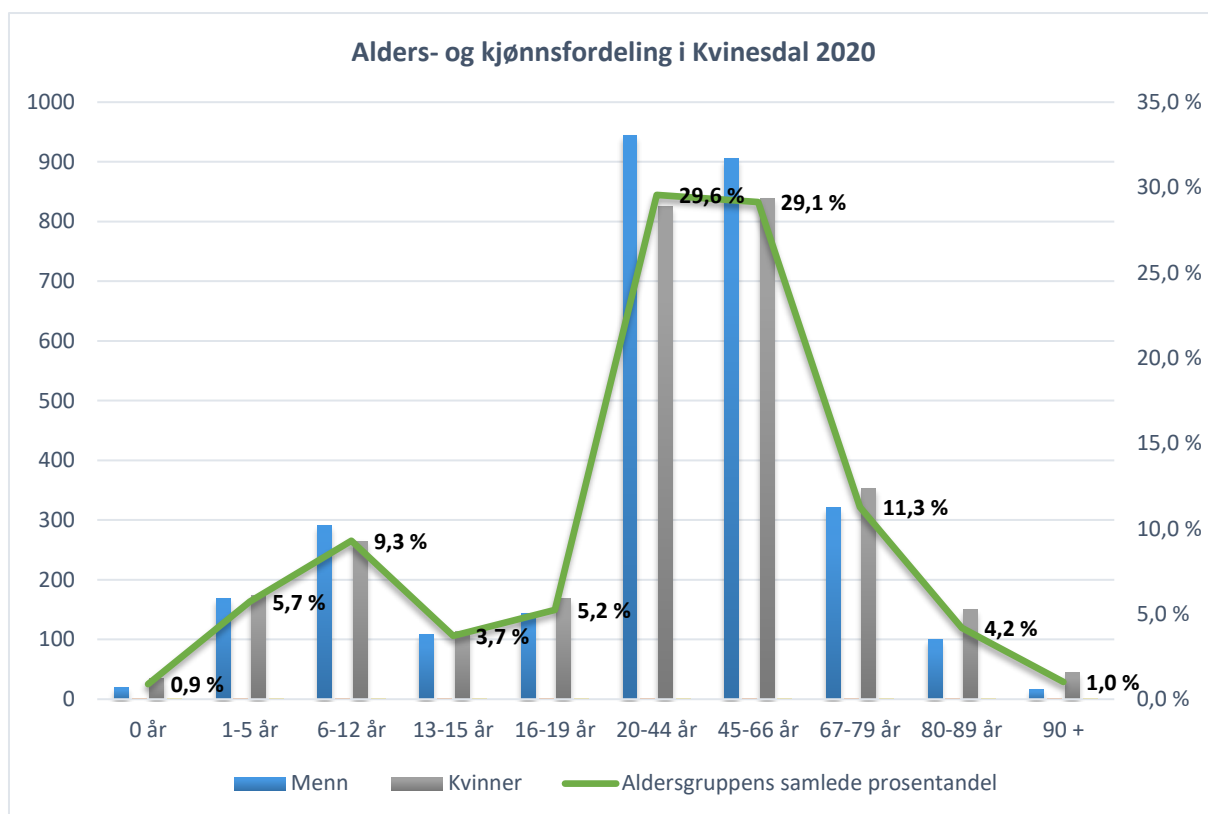
Kvinesdal har, som Agder som helhet, en noe yngre befolkning enn landet for øvrig. Ved inngangen til 2020 var 22,1 % av befolkningen i Kvinesdal yngre enn 18 år, mot 20,8 % på landsbasis. Når det gjelder andelen av befolkningen over 80 år, er situasjonen motsatt. Kvinesdal er her signifikant forskjellig fra landet som helhet, men en andel over 80 år på 5,2 % mot 4,3 % på landsbasis (Kommunehelsa, FHI).

Andelen menn og kvinner i Kvinesdal er omtrent som på fylkes- og landsgjennomsnittet.

Kjønn	Kvinesdal	Agder	Norge
Menn	50,41 %	50,34	50,42 %
Kvinner	49,59 %	49,66	49,58 %

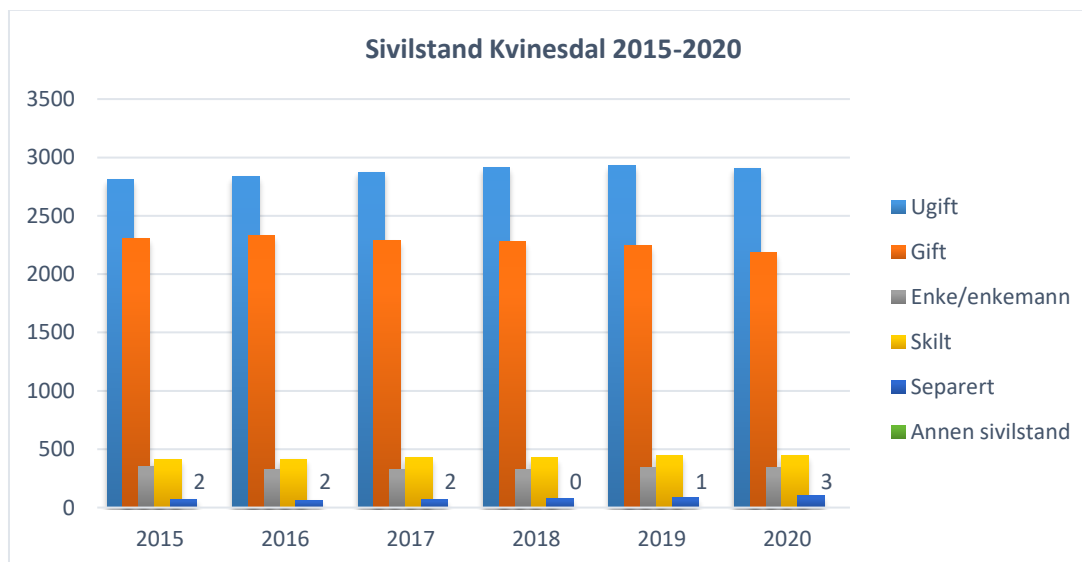
Tabell 2.1: Kjønnfordelingen i befolkningen for Kvinesdal, Agder og Norge, per 25. mai 2020 (kilde SSB).

Kjønnfordelingen i ulike aldersgrupper per 1. januar 2020 er vist i figur 2.1. Her fremkommer også de ulike aldersgruppenes andel i prosent av befolkningen. Høyere kvinneandel i aldersgruppen 67+ skyldes primært høyere forventet levealder hos kvinner enn hos menn.

Figur 2.1: Kjønnsfordeling i ulike aldersgrupper og aldersgruppenes andel i prosent, per 1. januar 2020, Kvinesdal (Kilde SSB).

Figur 2.2 viser at det i perioden 2015-2020 har vært svært små endringer i befolkningens sivilstand.

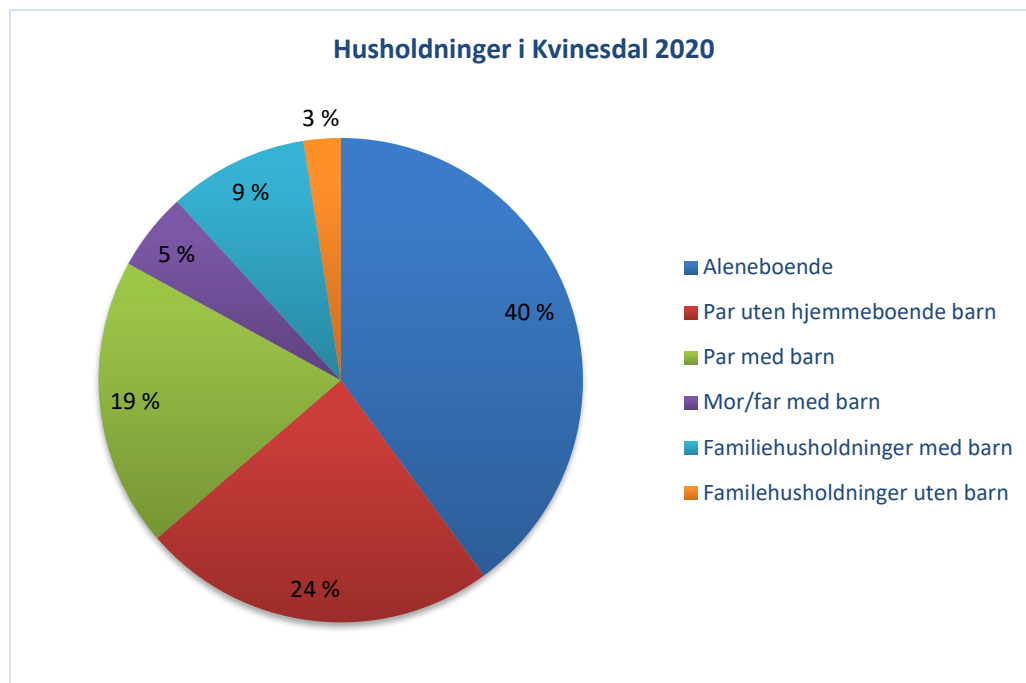

Figur 2.2: Befolkningens sivilstand 2015-2020, Kvinesdal. Annen sivilstand vist med tall (kilde SSB).

Samboerpar inngår ikke i figur 2.2. Andelen samboerpar ved inngangen til 2020 utgjorde 12,9 %. Kvinesdal har i liket med fylket (14,6 %) en lavere andel samboerpar enn landet som helhet (18,4 %). I tidsrommet 2015 til 2020 har det vært en økning i andelen samboerpar på 1,6 % (kilde SSB).

3. Husholdninger

Andelen aleneboende har vært økende på landsbasis siden tidlig i forrige århundre, og per 2020 er 40 % av alle husholdninger av typen aleneboende i Kvinesdal.

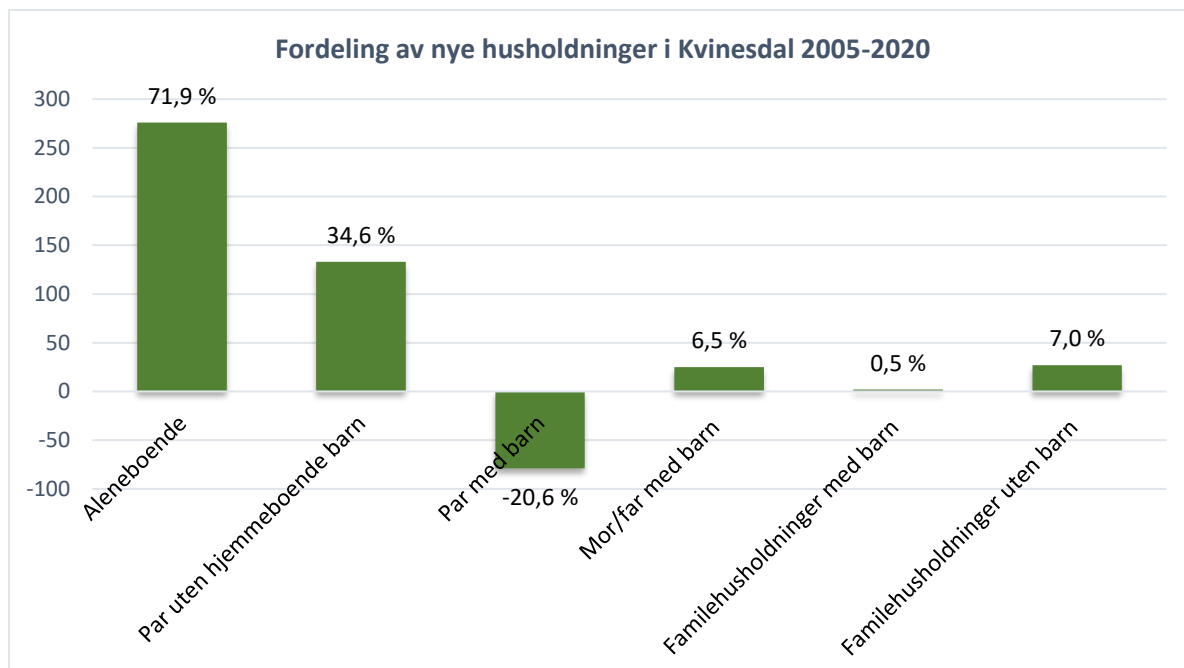

Figur 3.1: Husholdninger i Kvinesdal 2020 (kilde SSB).

Per 1. januar 2020 var det totalt 2669 husholdninger² i Kvinesdal. Aleneboende og par uten hjemmeboende barn utgjør til sammen 64 % av alle disse husholdningene.

Ser vi på fordelingen av nye husholdninger i tidsrommet fra 2005 til 2020, ser vi at økningen har vært størst blant aleneboende og at det har vært en reduksjon i par med barn, se figur 3.2.

² Familiehusholdninger med barn består av enfamiliehusholdninger med voksne barn (yngste barn 18 år og over), flerfamiliehusholdninger med små barn (yngste barn 0-5 år) og flerfamiliehusholdninger med store barn (yngste barn 6-7 år). En familie består av personer som er bosatt i samme bolig og som er knyttet til hverandre som ektefeller, registrerte partnere, samboere og/eller som foreldre og barn (uansett barnets alder). En familie kan høyst bestå av to påfølgende generasjoner og kun ett par. Det betyr at personer som er gift eller samboere og/eller bor sammen med egne barn, ikke kan tilhøre foreldrenes familie. Når personer som tidligere har vært gift bor sammen med sine foreldre, regnes dette som to familier. Som familie regnes også enkeltpersoner, slik at alle personer regnes å tilhøre en familie. Barn er personer som er registrert bosatt sammen med minst en av foreldrene (biologiske eller adoptivforeldre), og som ikke er i samliv og/eller har egne barn. Til samme husholdning (bohusholdning) regnes personer som er bosatt i samme privatbolig.

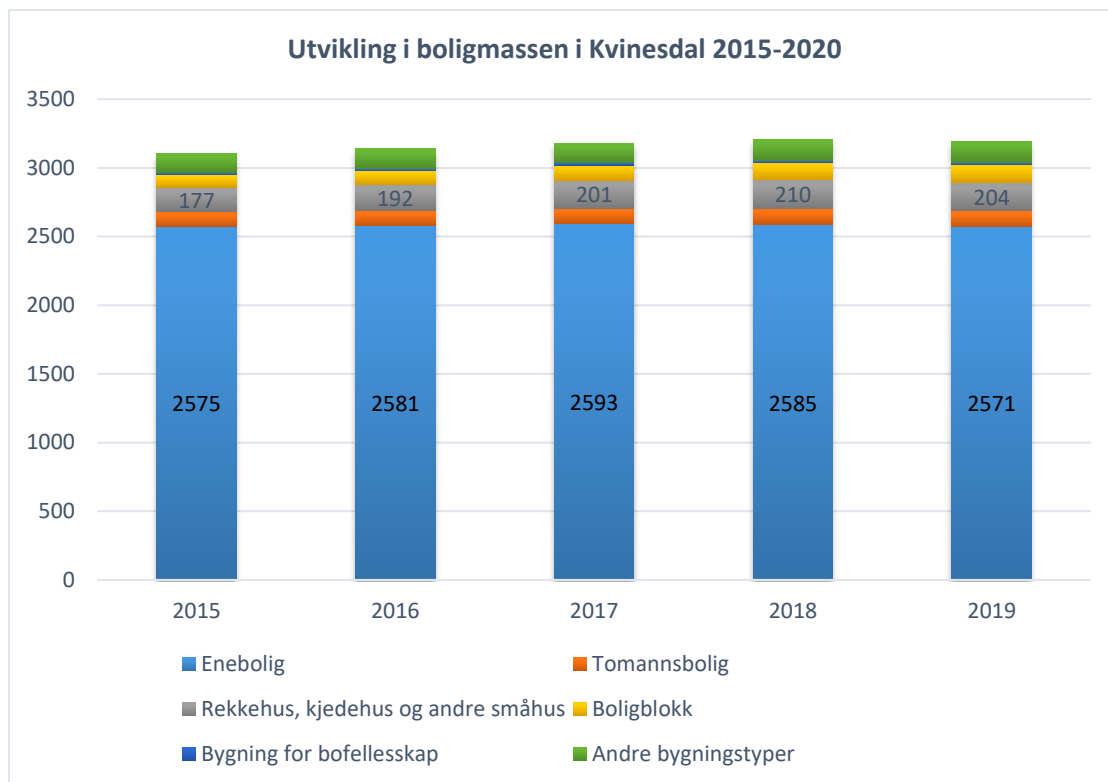
Figur 3.2: Fordeling av nye husholdninger i Kvinesdal 2005-2020 (kilde SSB).

I 2014 endret SSB sine rutiner for registrering av husholdninger ved at studenter nå registreres der de bor, og ikke som del av foreldrenes husholdning. Fra 2013 til 2014 var det en økning blant par uten hjemmeboende barn på 5,7 %. Noe av endringen her og i de andre husholdningene må tilskrives SSBs nye registreringsrutiner.

4. Bolig- og fritidsboliger og andre bygg

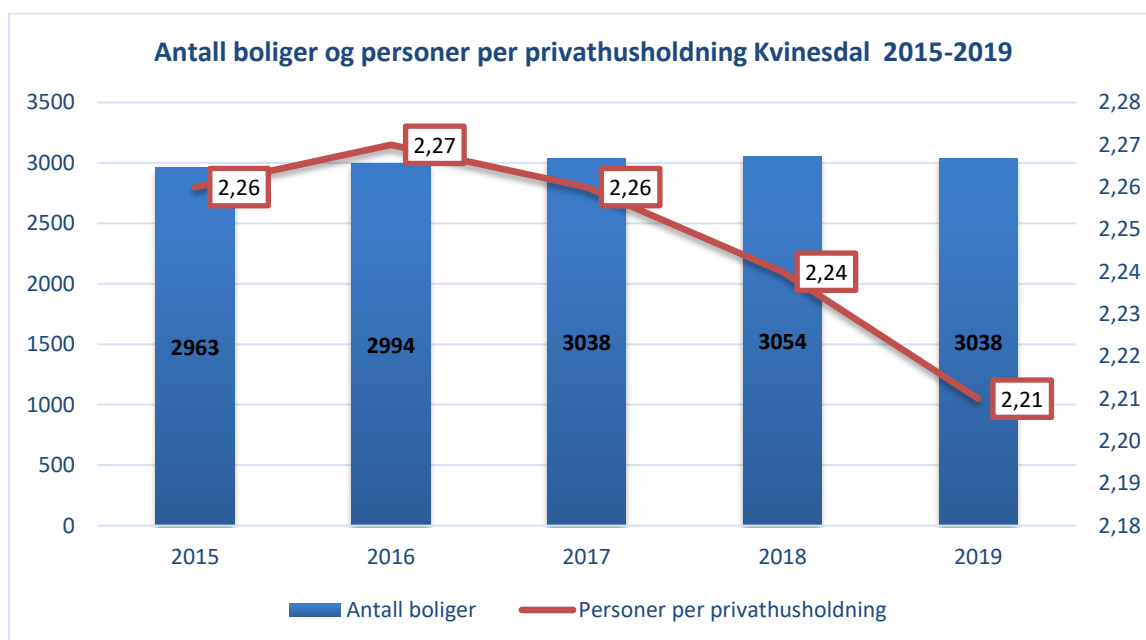
Eneboliger utgjør klart den største boligtypen i Kvinesdal, se figur 4.1. I 2019 utgjorde eneboliger 84,6 % av boligmassen (ikke inkludert boliger i garasjer). Fra 2015 til 2019 har det kun vært små endringer i antall eneboliger; med en topp i 2017 med 2593 eneboliger til 2571 eneboliger i 2019, en nedgang på 4 eneboliger sammenlignet med 2015.

Den største veksten i boligtyper har vært i boligblokker med en vekst på 39,4 % fra 2015 til 2019. Deretter rekkehus, kjedehus og andre småhus med en vekst på 15,3 %.

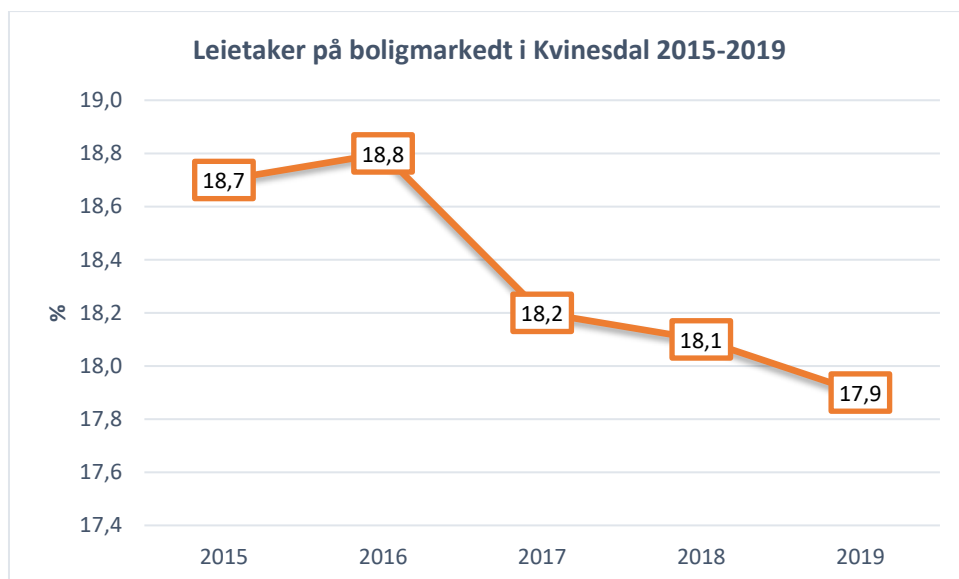
Figur 4.1: Utvikling i boligmassen i Kvinesdal 2015-2019 (kilde SSB).

Fra 2015 til 2019 har antall boliger i Kvinesdal økt med 75 (eneboliger og konsentrert boligbebyggelse). I samme tidsrommet har antall personer per husholdning med unntak av året 2016 vært fallende. I 2019 var det 2,21 personer per husholdning i Kvinesdal. Tilsvarende som for Agder, men noe over landsgjennomsnittet på 2,16 personer per husholdning (kilde SSB).

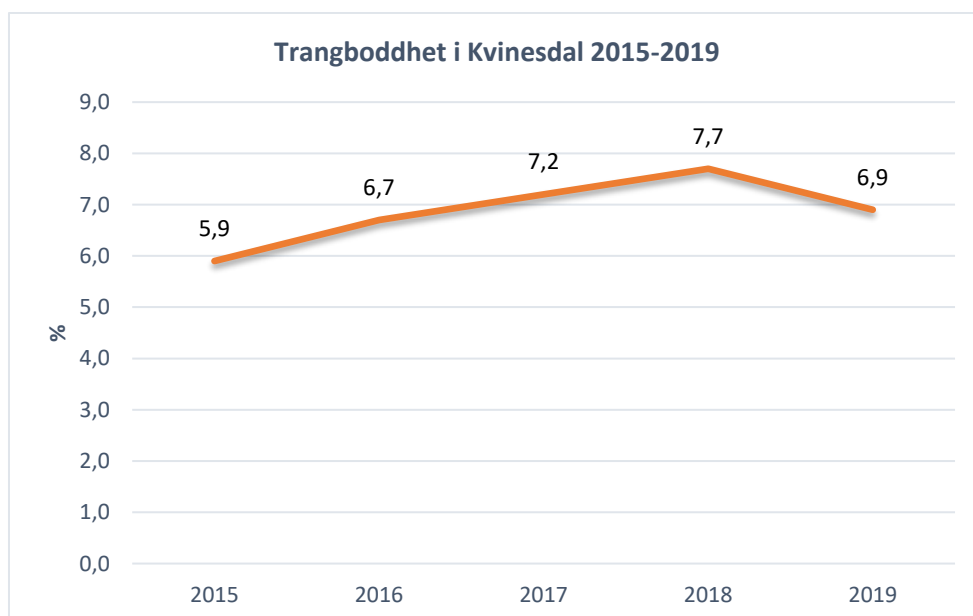
Figur 4.2: Antall boliger og personer per privathusholdning i Kvinesdal 2015-2019 (kilde SSB).

Andelen leietaker på boligmarkedet har de siste 5 årene vært relativt stabil, men med en fallende tendens de 3 siste årene, se figur 4.3. I 2019 utgjorde leietakere 17,9 % av husholdningene. Det vil si at 82,1 % av alle husholdningene i Kvinesdal eide egen bolig i 2019 mot landsgjennomsnittet på 76,8 %.

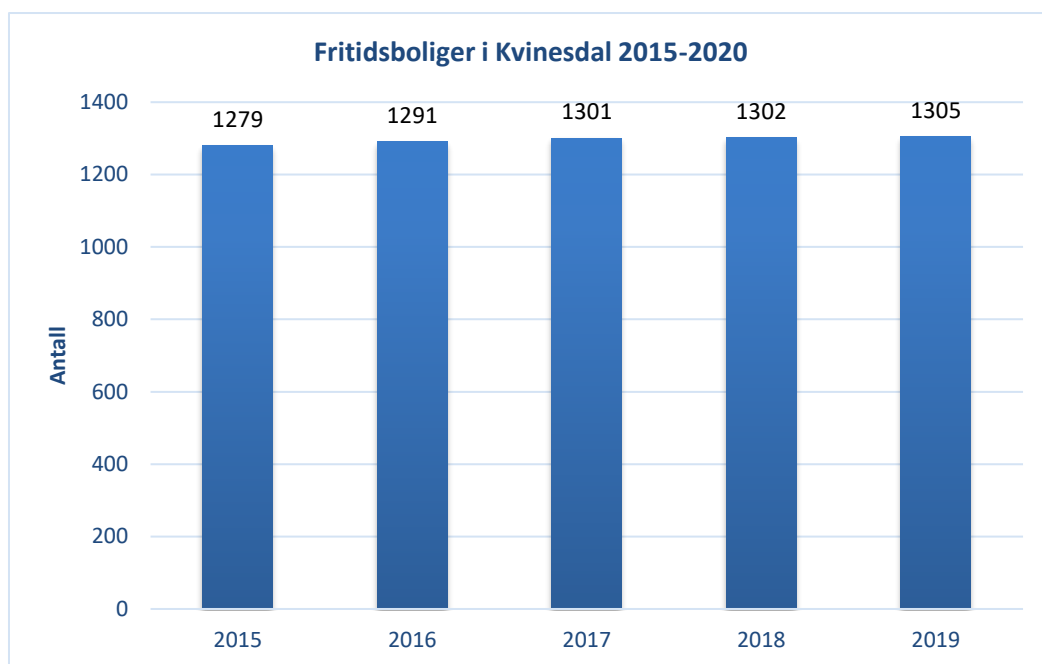
Figur 4.3: Andelen leietakere på boligmarkedet i Kvinesdal 2015-2019 (kilde SSB).

I 2019 var det 6,9 % av innbyggerne i Kvinesdal som bodde trangt, det vil si på få rom og kvm. Dette er omtrent som landsgjennomsnittet (6,7 %), og bedre enn fylkesnivået på 8,3 % (sammenligningen her er Vest-Agder fylke).

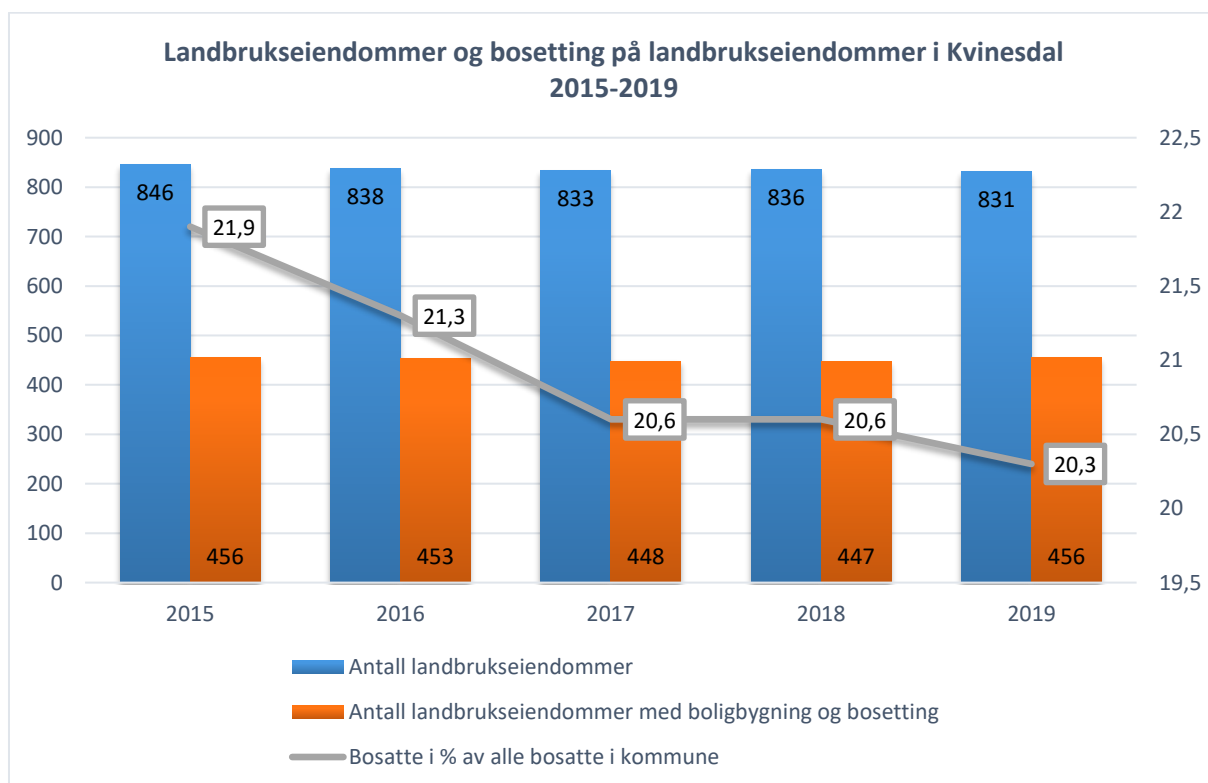
Figur 4.4: Andelen som bor trang, få rom og kvm i Kvinesdal 2015-2019 (kilde SSB).

I 2019 var det 1305 fritidsboliger i Kvinesdal. En økning i antall fritidsboliger på 2 % fra 2015. Dette utgjør 1,47 fritidsboliger per km². Figur 4.5 viser utviklingen i hyttemassen i perioden 2015-2020.

Figur 4.5: Antall fritidsboliger i Kvinesdal 2015-2019 (kilde SSB).

I 2019 var det 831 landbrukseiendommer i kommunen. Blant disse var det registrert boligbygging og bosetting på 456 av eiendommene. Bosetting på gårdsbruk utgjorde 20,3 % av alle bosatte i Kvinesdal. Bosettingen på gårdsbruk har vært fallende i perioden 2015-2020, se figur 4.6.

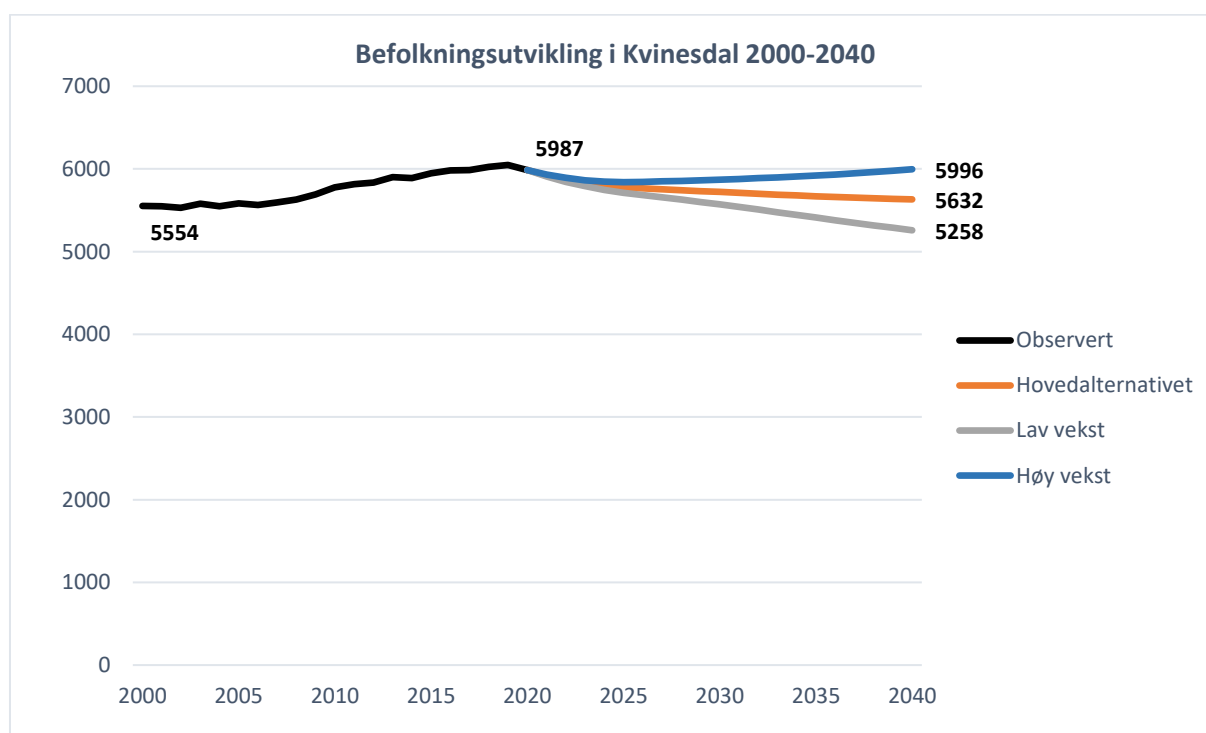
Figur 4.6: Landbrukseiendommer og bosetting på landbrukseiendommer, Kvinesdal, 2015-2019 (kilde SSB).

5. Befolkningsframskrivinger

SSB utarbeider flere alternative prognoser for befolkningsframskriving som tar utgangspunkt i ulike scenarier for fruktbarhet, levealder/aldring og innvandring. SSB publiserte i august 2020 oppdaterte regional befolkningsframskrivinger. Disse er basert på regionale forskjeller i demografisk atferd i de siste 10 årene og nasjonale antakelser om utviklingen frem mot 2050. Forutsetningene er usikre, og de framskrevne resultatene vil derfor være preget av usikkerhet. Usikkerheten er større jo lenger ut i framskrivingsperioden vi kommer.

De regionale framskrivingene viser at befolkningen i Norge vokser med 11 % frem til 2050, men at denne veksten er ujevnt fordelt geografisk. Omtrent 60 % (216) av alle kommunene er forventet å vokse. 20 % av kommunene har særlig høy framskrevet vekst på 15 % eller mer. 140 kommuner er derimot forventet å få nedgang i folketallet. Resultatene viser at befolkningen sentraliseres: befolkningsveksten er særlig tydelig på Østlandet, og i og rundt de store byene. Mange av nedgangskommunene ligger i distriktene. En konsekvens av sentraliseringen er sterkere aldring i utkanten. Unge voksne flytter til sentrale strøk og får sine barn der, mens de eldre blir igjen på bygda. Innbyggerne i distriktskommunene er relativt gamle allerede i dag. I dag er under 10 % av befolkningen i de mest sentrale kommunene 70 år eller eldre, mens tallet er over 17 % i de minst sentrale kommunene. Ved inngangen til 2020 var andelen 70 år og eldre i Kvinesdal på 13,5 % (kilde SSB).

Som figur 5.1 viser er det forskjeller mellom de ulike modellene for befolkningsframskriving. Det er kun modellen for høy vekst som estimerer med vekst fra 2020 til 2040. Befolkningsveksten er beskjeden, på kun 0,15 % (9 personer).

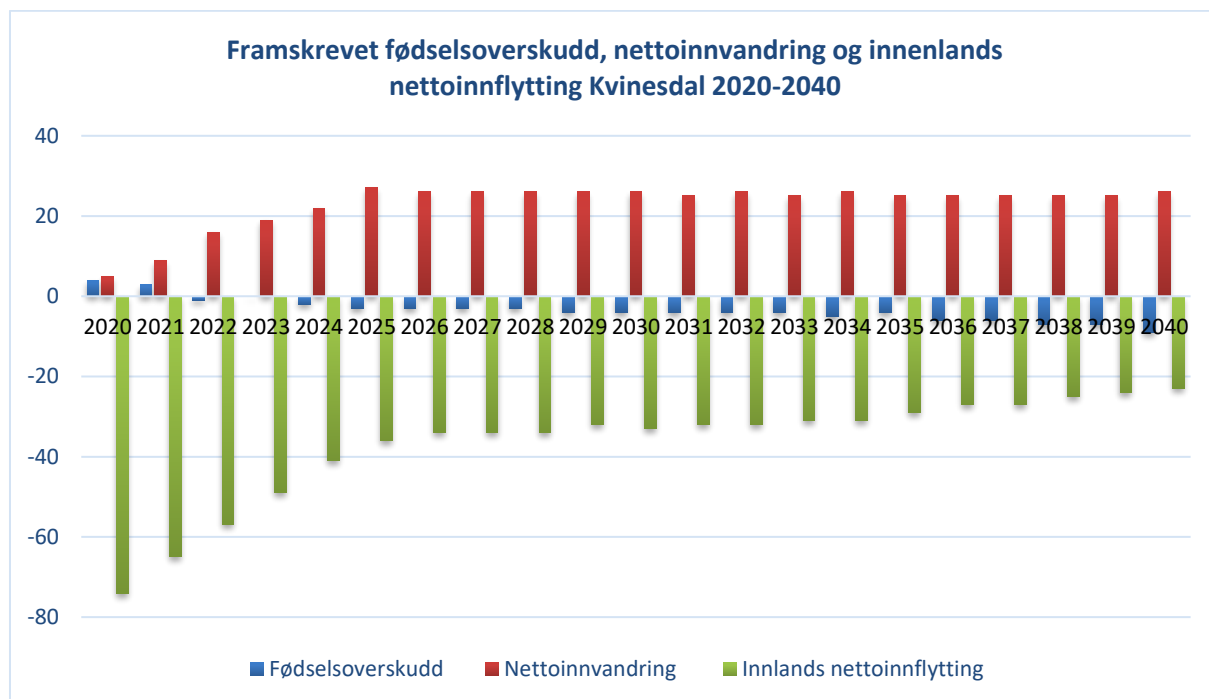

Figur 5.1: Tre alternativer for befolkningsutvikling i Kvinesdal mot 2040 (kilde SSB).

I hovedalternativet estimeres det at befolkningen i Kvinesdal i 2040 vil ha en nedgang på 5,9 % (355 personer) i forhold til 2020, mens alternativet for lav vekst estimerer med 12,2 % befolkningsnedgang (729 personer).

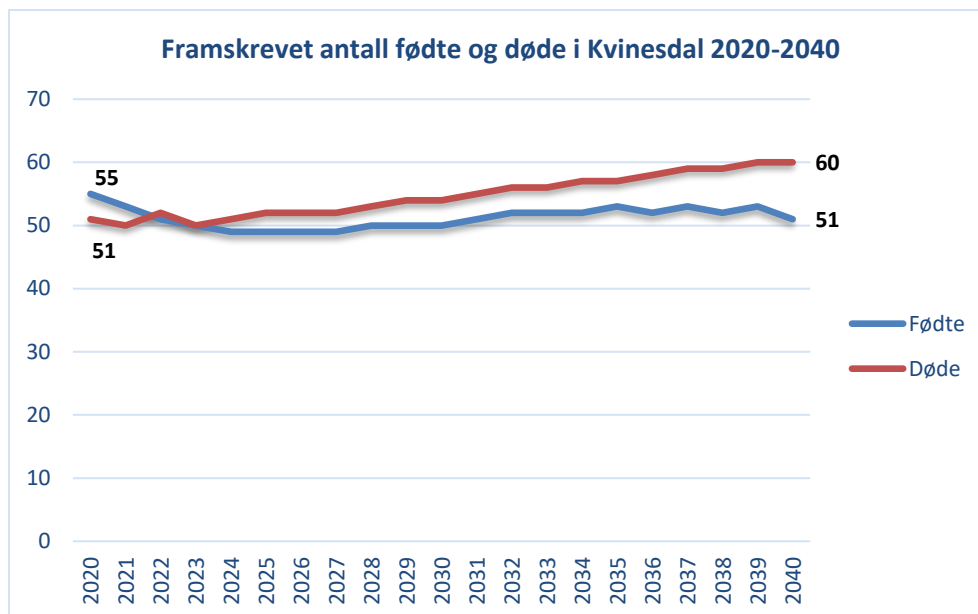
I kommunens samfunnsplanlegging legges SSBs hovedalternativ for befolkningsframskrivninger til grunn. Det er verdt å merke seg at grunnet usikkerheten knyttet til framskrivningen, er det viktig å vurdere om forutsetningen alternativet baserer seg på er rimelig og eventuelt justere tallene ut fra lokal kunnskap.

Figur 5.2 viser at flytting fra Kvinesdal til andre kommuner (innlands nettoinnflytting) bidrar sterkt til framskrevet befolkningsnedgang. Det faktum at det i stor grad er de unge som flytter, bidrar igjen til nedgang i fødselstallene og dermed gjennomgående negativ framskrevet fødselsoverskudd. Framskrevet nettoinnvandring er positiv i hele perioden, men er ikke sterk nok til å kompensere for befolkningsnedgangen.

Figur 5.2: Framskrevet fødselsoverskudd, nettoinnvandring og innenlands nettoinnflytting Kvinesdal 2020-2040, hovedalternativet (kilde SSB).

I figur 5.3 fremgår framskrevet antall fødte og døde mot 2040 basert på SSBs hovedalternativ. I henhold til modellen dør det flere enn som fødes fra 2024, der utviklingen forsterkes jo lengre ut i perioden man kommer. I 2040 estimerer modellen med et fødselsunderskudd på 9 personer.

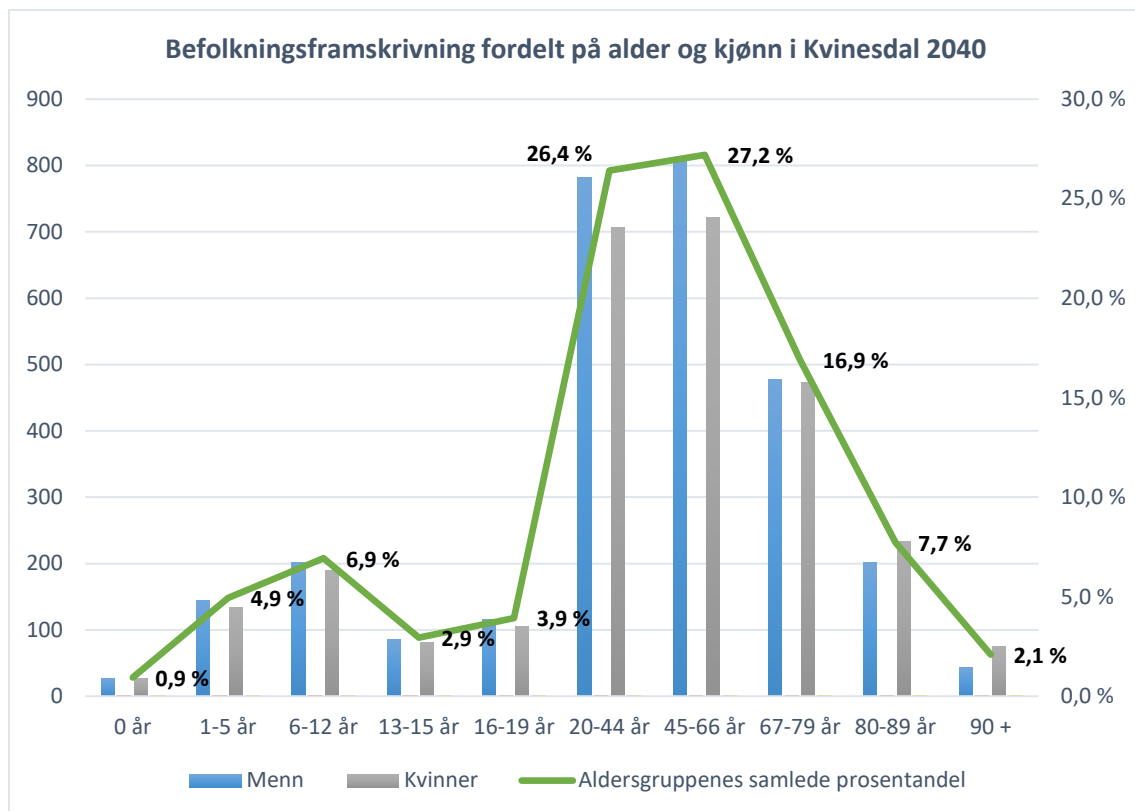

Figur 5.3: Framskrevet antall fødte og døde i Kvinesdal 2020-2040, hovedalternativet (kilde SSB).

Befolkningsframskrivingen viser at vi står ovenfor en tydelig endring i befolkningens alderssammensetning, nemlig en aldrende befolkning. Dette gjelder for Norge som helhet, men sterkest i distriktene. Sentraliseringen blant unge og at det allerede bor mange eldre i distriktene i dag bidrar til dette.

Levealderen har vært økende i Norge, og er forventet å øke med omtrent 5,5 år frem til 2050 (Gleditsch m.fl., 2020). Forventet gjenstående levealder er særlig forventet å øke i eldre aldersgrupper. Sammen med lav fruktbarhet resulterer dette i en økt aldring av befolkningen på sikt. Dette er en utvikling som vil ha stor betydning for kommuneøkonomien, tilbud av arbeidskraft og næringsutvikling, men ikke minst etterspørsel etter pleie- og omsorgstjenester. I 2040 er andelen av befolkningen 70+ i Kvinesdal estimert til 22,9 %.

Framskrevet alders- og kjønnsfordeling i 2040 er vist i figur 5.4. Her fremkommer også aldersgruppenes samlede prosentandel av befolkningen. Sammenlignet med alders- og kjønnsfordelingen per 1. januar 2020, jf. figur 2.1, ser vi en tydelig reduksjon i antall kvinner i aldersgruppen 16-19 år (5,7 % i 2020 mot estimert 3,8 % i 2040). Videre ser vi en klar økning i antall menn i aldersgruppene fra 67 år og oppover.

Figur 5.4: Befolningsframskriving fordelt på alder og kjønn med aldersgruppenes samlede prosentandel Kvinesdal 2040, hovedalternativet (kilde SSB).

Tabell 5.1 viser aldersgruppenes andel av befolkningen i prosent for 2020 og estimert for 2040. I Kvinesdal er det aldersgruppene 67+ som vil øke, mens vi ser nedgang i nesten alle andre aldersgrupper. Antall personer over 80 år kan øke med 242 personer fra 2020 til 2040, en økning på hele 77,8 %.

Aldersgruppenes andel av befolkningen i prosent		
Aldersgrupper år	Observert 2020	Framskrevet 2040
0	0,9	0,9
1-5	5,7	4,9
6-12	9,3	6,9
13-15	3,7	2,9
16-19	5,2	3,9
20-44	29,6	26,4
45-66	29,1	27,2
67-79	11,3	16,9
80-89	4,2	7,7
90+	1,0	2,1

Tabell 5.1: Aldersgruppenes andel av befolkningen i Kvinesdal i prosent i 2020 (observert) og framskrevet for 2040 etter hovedalternativet (kilde SSB).

Siden andel av befolkningen 67 år og over vil øke i forhold til alle andre aldersgrupper, vil det bli færre arbeidende per eldre i fremtiden. Etter hovedalternativet vil aldersbæreevne i form av arbeidsføre 20-66 år per pensjonist (67+) utvikle seg som vist i tabell 5.2.

Forsøringsgrad – antall arbeidsføre (20-66 år) per pensjonist (67+)		
2020	2030	2040
3,6	2,7	2,0

Tabell 5.2: Framskrevet aldersbæreevne etter hovedalternativet Kvinesdal (kilde SSB).

I 2020 var det 3,6 personer i yrkesaktiv alder per eldre, mens aldersbæreevne reduseres til 2,7 i 2030 og 2,0 i 2040. Aldersbæreevnen er av vesentlig betydning for Kvinesdalssamfunnets framtidige økonomiske bæreevne og for velferdstilbud og helse- og omsorgstjenestene.

Hovedalternativet antyder at Kvinesdal vil ha 355 færre innbyggere i 2040 enn i 2020 og at befolkningen vil bestå av flere eldre. Framtidens boligbehov påvirkes i hovedsak av størrelsen på befolkningen og dens alderssammensetning. Aldersforskyvninger i den bosatte befolkningen forårsaker direkte endringer i befolkningens boligbehov. Hvilke type husholdning en person (gitt alder og kjønn) i fremtiden forventes å befinne seg i er også relevant. De fleste eldre ønsker å bo i velkjente omgivelser livet ut, men det er ikke ensbetydende med at de ønsker å bo i samme bolig hele tiden. Tilpasning av eksisterende boliger og bygging av nye alternative boformer for eldre vil derfor stå sentralt for å kunne møte framtidens boligbehov.